

3.

1828

Bednárec Jihočeský kraj

Obec Bednárec leží na území jihočeské pánve na sever od Jindřichova Hradce, blízko pomezí jihozápadní Vysočiny. Po staletí patřila k majetku rodu Vítkovců s centrem v Novo castro, od roku 1604 Slavatům a od 1694 Černínům. Ves je proslulá pronásledováním zdejších valdenských již od počátků 14. století. Typickými domy jsou trojboké či uzavřené zemědělské statky.

1.

2.

4.

V poslední třetině 12. století předal český kníže rozsáhlé území jižních Čech v léno rodu Vítkovců, kteří je měli chránit před rakouskou rozpínavostí. Vítek z Prčice je záhy rozdělil mezi svých pět synů. Kraj kolem Nového hradu získal nejstarší Jindřich a Bednárec je tak v listinách pánů z Hradce zaznamenán již v roce 1255. Původ bednáreckých obyvatel toponomastikově odvozují od německy mluvících kolonistů z rakouského území, kteří zde měli zúrodnit půdu. V době Oldřicha z Hradce (1254–1282) byli zvaní do Čech s příslibem náboženské volnosti, kterou – zvláště pronásledovaní učedníci Petra Valdese – ve své původní domovině kolem Klosterneuburku, Enže a Steyeru ztratili. Od 14. století však byli valdenští z Bednárece v listinách hradeckých pánů jmenováni jako jinověrci na scestí a hrubě pronásledováni. Od 15. století se zde usazovali a s původními obyvateli mísili Češi a Moravané a kolem roku 1567 se Bednárec dostalo přívlastku Český či Velký. Když pání z Hradce roku 1604 vymřeli, přešlo jindřichohradecké panství sňatkem na Slavaty z Chlumu a Košumberka. Černínové je získali v roce 1694 rovněž sňatkem s jednou z posledních Slavatoven a s nimi přišlo období rekatolizace. Tento rod vlastnil panství – i s Bednárcem – až do pozemkové reformy ve 20. letech 20. století. Jindřichohradecká větev Černínů své majetky ztratila v roce 1945 na základě Benešových dekretů.

Císařský otisk stabilního katastru z roku 1828 zobrazuje obec jako tzv. okrouhlici s radiální plužinou. Tento typ bývá připisován starobylému slovanskému osídlení na pomezí s německým etnikem. Usedlosti jsou na otisku zachyceny v podobě trojbokých či uzavřených zemědělských statků. (obr. 1) Architektura této osobité oblasti si zachovala hmotnost a tvary obytných a hospodářských stavení blatských domů, avšak bez jejich zdobnosti. Jsou to zpravidla rozlehlé přízemní až jednopatrové statky s plochou fasádou a trojúhelníkovými štíty, jež charakterizuje prostý až přísný výraz, klonící se spíše k typům jihozápadního Horácka. Za možné východisko zdejší „puristické“ vesnické architektury lze považovat i valdenskou tradici spočívající v neokázalosti. Příkladem může být stranou stojící Frenzlův mlýn čp. 40 s barokními základy. (obr. 2)

Do urbanismu obce tvrdě zasáhla výstavba železniční dráhy v roce 1887, a to nejen likvidací některých domů (zbořen byl horní trakt statku čp. 41 a čp. 7; obr. 3), ale především rozbitím celistvosti návsi.

Obec si navzdory zahušťování v době první republiky i socialismu dodnes ponechává svou stabilní podobu: Okrajová zástavba menších rodinných domů se stala součástí velkých centrálních historických statků, oscilujících mezi trojbokou formou a uzavřeným hornorakouským Vierkantem (dvůr čp. 57; obr. 4), jež si uchovaly masivní formu předcházejících věků a i přes svou možná lehce nezvladatelnou velikost zůstaly rodinnými sídly. Navzdory odlivu populace je dnes Bednárec prosperující obcí se stálými obyvateli, jejichž rody zde v některých případech žijí už po staletí. Snad i proto zde rekreační objekty zabírají jen malou část z původní zástavby.